

13. Tode, Je. (1908). Stekol'naja zhivopis'. Kratkij ocherk ee istorii i tehničeskogo razvitija [Glass painting. A brief sketch of its history and technical development]. *Zodchij*, no. 23, pp. 204–208.
14. Pauli, G. (1900). Glasmalereien von Albert Luthi. *Die Kunst monatshefte fur freie und angewandte kunst*. Munchen Verlagsanstalt F. Bruckmann A.-G., pp. 366–370.
15. Pillard-Verneuil, M. (1897). *L'Animal dans la Décoration*. Librairie Centrale des Beaux Arts: Paris.
16. Sterner, G. (1982). *Art Nouveau, an art of transition*. Woodbury.
17. Vlček, T. (1981). Steklo kak fenomen cheshskoj secessii [Glass as a phenomenon of Czech secession]. *Inter press grafik*, no.1. pp. 30–35.
18. Zonntag, O.S. (2000). *Russkoe hudozhestvennoe steklo moderna. K voprosu stanovlennja stilja i zapadno-evropejskih vlijanij* [Russian art glass of modernity. To the question of the establishment of style and Western European influences]. D.Ed. Nauchno-issledoval'skij institut teorii i istorii izobrazitel'nyh iskusstv.

© Оборська С. М., 2018

Стаття надійшла до редакції: 15.10.2018

УДК 75.052 (477) (092)

Петрашик Володимир Ігорович,
кандидат мистецтвознавства, доцент,
Київський національний університет
культури і мистецтв,
вул. С. Коновальця, 36, Київ, Україна, 01133,
<https://orcid.org/0000-0001-5407-9357>,
petrashyk.v@gmail.com

Цугорка Олександр Петрович,
Заслужений діяч мистецтв України, доцент,
Національна академія образотворчого
мистецтва і архітектури
Вознесенський узвіз, 20, Київ, Україна, 04053,
<https://orcid.org/0000-0002-7742-2143>,
tsugorkaalex@gmail.com

ПРИВАТНІ МУЗЕЇ КИЄВА: ГЕНЕЗА, ІСТОРИЧНА ЕВОЛЮЦІЯ, СУЧАСНИЙ СТАН

Мета дослідження. Визначити та обґрунтувати етапи становлення й розвитку приватних музеїв Києва, формування та функціонування яких значною мірою залежить від середовища та потреб, яке його оточує. **Методологія дослідження.** Використано методи історичного, дедуктивного, мистецтвознавчого, порівняльного аналізу та синтезу. **Наукова новизна.** Після здобуття незалежності України, з'явилися сучасні приватні музеї в місті Києві, через які є можливість пізнавати культуру, виховувати патріотизм, відчувати дух народу. Однак, їх статус та функціонування є не достатньо висвітлений у науковій літературі. Встановлено, що сьогодення вимагає від музеїв, і, зокрема, приватних музеїв Києва, формування нового підходу до своєї роботи: інтерактивних експозицій, активної співпраці з мас-медіа, громадськими організаціями, різними фундаціями, сучасної рекламної діяльності, активного впровадження в систему Інтернет інформації про діяльність музеїв, їх збірок, окремих музейних пам'яток, що мають національне, європейське, світове значення. **Висновки.** Розкрито роль приватних музеїв міста Києва у формуванні музейного простору, що є важливим елементом збереження й дослідження мистецтва. Запропоновано для покращення розвитку приватних музеїв Києва розвивати інноваційний напрямок

(музейний маркетинг, музейний менеджмент, фандрайзинг, PR-технології, застосування новітніх технологій, проект як специфічна форма діяльності музею). Покращувати міжнародну співпрацю (створення інтернаціональних цифрових ресурсів, багатомовний інформаційний супровід експозицій, підвищення кваліфікації працівників музею, туризм). Удосконалювати інформаційно-технологічний напрямок (реклама, фотофіксація, електронна база музею, мережа Internet, видавництво, відеоекскурсії, аудіогід, телебачення, радіо, інформаційні засоби для людей з інвалідністю тощо). Це все дозволить приватним музеям Києва забезпечити можливість безперешкодного доступу населення до надбань вітчизняної й світової культури.

Ключові слова: приватна колекція; музей; культурна політика; експонат; сучасне мистецтво; інституція; меценат; виставка.

Петрашик Владимир Игоревич, кандидат искусствоведения, доцент, Киевский национальный университет культуры и искусств, ул. Е. Коновальца, 36, Киев, Украина

Цугорка Александр Петрович, Заслуженный деятель искусств Украины, доцент, Национальная академия изобразительного искусства и архитектуры, Вознесенский спуск, 20, Киев, Украина

Частные музеи Киева: генезис, историческая эволюция, современное состояние

Цель исследования определить и обосновать этапы становления и развития частных музеев Киева, формирование и функционирование которых в значительной мере зависит от среды и потребностей, которая его окружает. **Методология исследования.** Используются методы исторического, дедуктивного, искусствоведческого, сравнительного анализа и синтеза. **Научная новизна.** После обретения независимости Украиной, появились современные частные музеи в городе Киеве по которым есть возможность познавать культуру, воспитывать патриотизм, чувствовать дух народа. Однако, их статус и функционирования является недостаточно освещен в научной литературе. Установлено, что настоящее требует от музеев и, в частности, частных музеев Киева, формирование нового подхода к своей работе: интерактивных экспозиций, активного сотрудничества с масс-медиа, общественными организациями, различными фондами, современной рекламной деятельностью, активного внедрения в систему Интернет информации о деятельности музеев, их сборников, отдельных музейных памятников, имеющих национальное, европейское, мировое значение. **Выводы.** Раскрыта роль частных музеев города Киева в формообразовании музейного пространства, является важным элементом сохранения и исследования искусства. Предложено для улучшения развития частных музеев Киева развивать инновационное направление (музейный маркетинг, музейный менеджмент, фандрайзинг, PR-технологии, применение новейших технологий, проект как специфическая форма деятельности музея). Улучшать международное сотрудничество (создание международных цифровых ресурсов, многоязычное информационное сопровождение экспозиций, повышение квалификации работников музея, туризм). Совершенствовать информационно-технологическое направление (реклама, фотофиксация, электронная база музея, сеть Internet, издательство, видеоекскурсии, аудиогид, телевидение, радио, информационные средства для людей с инвалидностью и т. д.). Это все позволит частным музеям Киева обеспечить возможность беспрепятственного доступа населения к достижениям отечественной и мировой культуры.

Ключевые слова: частная коллекция; музей; культурная политика; экспонат; современное искусство; организация; меценат; выставка.

Petrashyk Volodymyr, PhD in Art Criticism, Associate Professor, Kyiv National University of Culture and Arts, 36, Y. Konovaltsia St, Kyiv, Ukraine

Tsuhorka Oleksandr, Honored Artist of Ukraine, Associate Professor, National Academy of Fine Arts and Architecture, 20, Voznesenskyi descent, Kyiv, Ukraine

Private museums of Kyiv: genesis, historical evolution, current state

The purpose of the article is to determine and substantiate the stages of formation and development of private museums in Kyiv, the formation and functioning of which largely depends on the environment and needs that surround it. **The research methodology.** The methods of historical, deductive, art critical, comparative analysis and synthesis are used. **The scientific novelty of the work.** After Ukraine gained independence, modern private museums emerged in the city of Kyiv, which was an opportunity to learn culture, bring up patriotism and feel the spirit of the people. However, their status and functioning is not sufficiently covered in the scientific literature. It was established that the present requires museums, in particular, private museums in Kyiv, and the formation of a new approach to their work: interactive exhibits, active cooperation with the mass media, public organizations, various funds, modern advertising, active introduction of information on the Internet concerning the activity of museums, their collections, individual museum monuments of national, European and global importance. **Conclusions.** The role of private museums of the city of Kyiv in shaping the museum space was revealed; they are an important element of preserving and studying art. It was proposed to improve the development of private museums in Kyiv to develop an innovative direction (museum marketing, museum management, fundraising, PR-technology, the use of new technology, the project as a specific form museum activities) and improve international cooperation (creating international digital resources, multilingual information support of expositions, advanced training of museum staff, tourism). To improve the information technology sector (advertising, photographs, museum's electronic database, the Internet, publishing, video tours, audio guides, television, radio, informational facilities for people with disabilities, etc.). All the above mentioned will allow private museums of Kyiv to ensure the possibility of unhindered access to the achievements of national and world culture.

Key words: private collection; museum; cultural policy; exhibit; contemporary art; institution; philanthropist; exhibition.

Вступ. Історія приватного колекціонування нині лише починає складатися з окремих імен і зібрань, та насправді історія перших зібрань сягає ще часів Середньовіччя. Відтоді «зібрання» поступово еволюціонувало в «колекцію» і накопичення предметів все більше ставало не необхідністю прикрасити свою оселю, а вже цілеспрямованим зібранням, об'єднаним певною ідеєю. Власне такий шлях від необхідності прикрасити замок і підтвердити власне соціальне становище до пристрасті, довжиною в життя, що надалі переходить у спадок музейним інституціям є темою даного дослідження.

Мета статті. Дослідити умови та особливості створення музею сучасного мистецтва в Києві. Недостатнє державне фінансування, незацікавленість цією темою широкої аудиторії, питання придатного місця розташування та формування фондів. Дослідження даної теми є перспективним як у теоретичному аналізі, так і у застосуваннях практичних підходів. Більше того – музей приватних колекцій у своїй структурі уже передбачає створення нового формату музею спільно з колекціонерами, які найчастіше є представниками сфери бізнесу. Такий нюанс відкриває нові перспективи та вектори співпраці, які вже не будуть обмежуватися виключно патронажем держави.

Актуальність дослідження зумовлена з сучасними тенденціями розвитку колекціонування ворів мистецтва приватними особами, що визначаються потребами суспільства. Приватні (державні) музеї Києва є скарбницею історичної та культурної спадщини міста, а кожний його експонат – носій безцінної інформації про історію та культуру міста, характер, смак та вподобання самого колекціонера (власника) музею. Навіть на сучасному етапі розвитку техніки і засобів інформації ніщо не може замінити оригінальні предмети – пам'ятки старовини, які зберігаються в приватних музеях Києва.

Виклад основного матеріалу. Колекціонер – це людина, яка не лише збирає твори мистецтва, а й досліджує їх, вивчає, систематизує. «Колекціонер – це, насамперед, дослідник. А в дослідника повинна бути певна тема (спрямування). Кожен вибирає її самостійно, але вона повинна бути головною в його роботі. Збирач же ж байдужий до самого предмету

збирання, для нього найважливішим є вартість та кількість. Для колекціонера первинне розуміння того, що він збирає, знання питання на рівні експерта і суміжних питань теж. Далеко не кожен збирач здатен стати колекціонером, і кількість у якість тут не переростає. На відміну від колекціонування, яке характеризується прагненням до наукової систематизації накопиченого матеріалу, до об'єктів збирача входить щонайширший спектр предметів матеріальної культури і природної історії, створених людиною і природою впродовж всієї світової історії» (Бендюк, 2018).

Л. Мельничук починає історіографію колекціонування творів мистецтва з часів Відродження, коли створення картинних галерей та зібрання творів було модою у знаті Західної Європи. «За відсутністю ринку художніх творів в Україні, представники вищих верств суспільства започатковували власні збірки під час подорожей чи проживання за кордоном, відкриваючи для себе багате європейське мистецьке надбання. Тісні зв'язки з Європою відобразилися на характері сприйняття ними творів мистецтва, на їхніх мистецьких смаках. Багато хто зі збирачів, переслідуючи різну мету в колекціонерській діяльності, ставав визнаним знавцем мистецтва, відвідувачем знаменитих галерей і аукціонів. Утім, певний час твори мистецтва найчастіше слугували для прикрашання інтер'єрів, аніж цілеспрямованою справою» (Мельничук, 2015, с. 44).

«В Україні ще з кін. XVI ст. (за наявними творами) при замках та палацах формуються колекції світського живопису, скульптури, декоративно-ужиткового мистецтва. Основу колекцій, зазвичай, складали твори західноєвропейського мистецтва, частіше – портрети предків і тогочасних власників маєтків. Це були родинні картинні галереї Гербуртів, Даниловичів, Собеських, Жевуських, що на Галичині, баронів де Шодуарів – на Поліссі, збірки мистецьких цінностей угорських, чеських королів, воєвод на Закарпатті. З польських джерел відомо, що в Підгорецькому замку була славетна колекція західного живопису, яку так пристрасно збирали Конецьпольські, де були твори ренесансових митців і зберігалися численні портрети видатних політичних та культурних діячів того часу» (Петрашик, 2015, с. 58–59).

Колекціонер та реставратор М. Бендюк простежує наступну тенденцію розвитку колекціонування в XVII ст. на західноукраїнських землях. У регіоні важливе місце мали власне приватні збірки шляхти, що жила на території сучасних українських та польських земель, як і предмети, якими прикрашали свої помешкання – замки та палаци. Здобуті предмети мистецтва були демонстрацією свого соціального становища та необхідним елементом для оздобу інтер'єру своєї ошатної оселі. Саме такий спосіб колекціонування вплинув на розвиток художньої культури західноукраїнських земель. Приміром, «збірка князів Острозьких в Дубенському замку, яку знаємо за «Реєстром скарбів замку князів Острозьких у Дубні, складеному 1616 р.», звідки й можна прослідкувати інтереси князів Острозьких: «В описі згадуються картини в основному європейських художників, ікони, зброя, дорогоцінності та багато іншого. Такі ж колекції були в князів Заславських, Збараських, Чарторийських, Вишневецьких та й в багатьох інших потужних українських династичних родів» (Бендюк, 2018).

Кожна епоха мала свої тенденції та мистецькі вподобання. Л. Мельничук наголошує: «З початку XIX ст. дедалі більше усвідомлювалося суспільне значення мистецьких колекцій як цінності, що відігравала велику роль у просвітництві, вихованні, освіті. На відміну від колекцій XVIII ст., які створювалися здебільшого як данина моді на основі яскравих вражень від іноземних чи імператорських зібрань, у XIX ст. колекції все частіше формуються для слави вітчизни... Дилетантизм XVIII ст. змінився цілеспрямованим збиранням, що ґрунтувалося на серйозних та глибоких знаннях колекціонера в обраній ним галузі. Для цього періоду характерне колекціонування творів західноєвропейського мистецтва. Майже обов'язковою в колекції була наявність графіки, зокрема великої кількості гравюри, як в колекціях Аделунга, Алфьорова, Матушинського. Зібрання І. Бецького (з понад п'ятисот творів), було першою скарбницею живопису в провінції. Здебільшого це були твори

італійської школи, збирати які було особливо складно навіть для такої установи як імператорський Ермітаж...» (Мельничук, 2015, с. 45).

На межі XIX–XX ст. колекціонування поєднало з меценатською діяльністю і отримало новий поштовх для урізноманітнення та більшої зацікавленості власне колекціонерів у мистецьких творах. «Характерними особливостями цього періоду стали розширення і поглиблення тематики колекцій, диференціація і спеціалізація інтересів колекціонерів, розширення об'єктів колекціонування, ускладнення форми та мети збирання, участь у культурно-мистецьких заходах... Суттєво змінився соціальний склад збирачів. На Слобожанщині нарівні з представниками дворянства (Капністи, Б. Філонов, В. Анненкова) до цієї справи долучилася буржуазія (П. Харитоненко, А.-М. Собанський, О.-Г. Гансен), яка, відчувши економічну міць, стала шукати своє місце в суспільному житті» (Мельничук, 2015, с. 45).

На думку дослідника А. Боханова, однією з причин колекціонування підприємців була неможливість досягти громадського визнання своєю професійною діяльністю, що змушувало їх заповнювати інші сфери життя, що мали значно більший престиж у суспільстві (Боханов, 1989, с. 8).

У радянський період процес колекціонування та прихильників цієї діяльності мав певні складнощі через особливості політичного режиму й пропаганди. Чимало локальних авторів, на творчість яких звертали увагу колекціонери, згодом посіли своє почесне місце серед визначних художників України. «Майже в усіх слобожанських колекціях наявні твори харківських художників як найвідоміших і найвидатніших представників кін. XIX – поч. XX ст.: С. Васильківського, П. Левченка, М. Беркоса, М. Ткаченка, так і сучасних мистців живопису, графіки, скульптури». Така тенденція колекціонерів не лише дає можливість дослідникам вписати малознані імена митців в мистецький процес у час, коли художниками вважалися лише належні до Спілки художників СРСР, а й підкреслює важливе значення колекціонерів у збереженні культурної спадщини (Мельничук, 2015, с. 46).

Нові перспективи для себе відкриває колекціонування в XXI ст. завдяки зміні політичного та економічного становища, суспільного інтересу, співпраці з іншими інституціями, що забезпечує більше можливостей для функціонування. Колекціонер «з людини підозрілої, сумнівної, перетворився в зберігача культурних цінностей, спасителя й будівника культури, яким насправді і є» (Сарабьянов, 1991).

Серед подвижників-колекціонерів та меценатів II пол. XX – поч. XXI ст. можемо зазначити М. Балдіса, О. Брея, М. Білоусова, Д. Вітрука, І. Гончара, Б. Гриньова, І. Диченка, Т. Лозинського, І. Панамарчука, Д. Сігалова, Ю. Цвенгроша (Петрашик, 2015, с. 59).

Важливою тенденцією колекціонерства XXI ст. є відкритість до співпраці колекціонерів-меценатів із різними культурними інституціями, що проявляється як у спільних виставках, так і формуваннях нових культурно-мистецьких інституцій. У Харкові такими є фонди О. Фельдмана, О. Сапронова, Рубаненків, які організують спільні з музеями виставкові проекти, друкування мистецьких видань, дарують твори музеям (Мельничук, 2015, с. 47). «Поява в Україні колекціонерів нової доби, колекцій приватних установ і банків, має вплив на мистецький процес, сприяє виходу українського мистецтва на світові аукціони, декларує Україну як європейську державу в збереженні мистецького надбання й культурної спадщини» – зазначає Л. Мельничук (2015, с. 47).

Розглянуто загальні тенденції різних періодів розвитку колекціонування на українських землях, визначили особливості колекціонування в різних регіонах та значення колекціонування для розвитку мистецтва України загалом. Такий історичний контекст є важливим для подальшого дослідження перспектив створення Музею приватних колекцій, оскільки досвід колекціонування є тривалою практикою і звичною діяльністю для України.

Трансформація приватних колекцій в музеї – це потужна практика побутування мистецьких, і не лише, колекцій у світі. Звісно, не всі вони перетворюються безпосередньо в Музеї приватних колекцій, однак можуть стати цікавими й відомими музеями з приватних колекцій. Таких прикладів чимало по всьому світі й у різні епохи. Практики утворення всесвітньо відомих музеїв та перших мистецьких музеїв у місті Києві, основою яких були приватні колекції, розглянемо далі.

Музейна інституція оперує ж власними принципами збереження й управління творами мистецтва у своїх фондах, де, щоправда, як і в колекціонера, пріоритетною є мистецька цінність. Усе ж, незважаючи на однакові пріоритети обидвох сторін як колекціонер, так і інституція можуть мати різні підходи в управлінні колекцією дарувальника як однією з колекцій у певному музеї, так і стосовно створення музею на базі певної колекції. Спільні й відмінні риси таких способів управління мистецьким спадком як з боку колекціонера-мецената, так і музейної установи будуть розглянуті в цій публікації.

Дарування свого мистецького зібрання широкому загалу дійсно заслуговує як на увагу з боку держави, так і прихильності громадськості: «Пропонуючи результат свого багаторічного захоплення, приватні колекціонери залишають людству інституції, що збагачують і, водночас, кидають виклики нашому розумінню мистецтва, предмети колекції яких зостається при цьому у власності колекціонерів. Наступні зберігачі цих колекцій стикаються із завданнями як продовжувати початкову місію збирання творів колекціонера, так і як допомогти інституціям, де вони надалі зберігаються, адаптуватися до мінливих професійних вимог і сучасних культурних трендів, що впливають на музейну сферу» (Українське мистецтво, 2016).

Відомий київський колекціонер М. Білоусов, аргументуючи це по-своєму: «Коли людина свідомо починає збирати предмети старовини й займається цим протягом певного часу, то рано чи пізно їй потрапить до рук рідкісний екземпляр, якого не буде в музеї і цей предмет доповнить картину. Або колекціонер зможе знайти згадку в джерелах, яка пройшла повз офіційних досліджень. Фінансування державних досліджень дуже обмежене у всьому світі, а колекціонери дають суспільству знання без затрат для суспільства. І це надзвичайно важливо – з'являється колективне знання, отримане за рахунок ініціативи одного колекціонера. А якщо він дарує свою колекцію, то відбувається пожвавлення матеріального становища всього суспільства, адже музеї є центрами культурного виховання, куди приходять молодь, туристи, офіційні особи, й, таким чином, покращується загальний рівень культури. Без культури – нема нації. Музеї, зібрання, виставки є дуже важливими елементами самоідентифікації. Будь-який предмет української старовини: зброя, ікони, літографія, прапори – підкреслюють особливість розвитку нашої культури й формують почуття патріотизму, знання своєї культури робить людину стійкою до впливу інших негативних факторів» (Білоусов, 2017).

Тож, створення Музею приватних колекцій в Україні та Києві стане неабияким каталізатором якісних змін у культурно-мистецькій сфері. Така мета створення культурно-наукової інституції як музей і це розуміють українські колекціонери, хто, власне, і має можливість стати фундатором такої установи. Більше того – ми маємо подібний досвід створення таких інституцій видатними київськими меценатами і колекціонерами, що знайомо й притаманно для реалій Києва ще на початку минулого століття.

М. Балдіс щодо питання законодавчого закріплення функціонування приватних музеїв в Україні пропонує брати за приклад країни Заходу: «Музейні інституції, фестивалі, розмаїті мистецькі презентації приносять прибуток у європейських державах... На Заході меценатство не є хаотичним, не сприймається як «прибуткова справа» – це процес утвердження і розвитку культури держави, прославлення імені того чи іншого благодійника... Меценатство у розвинених країнах – справа честі аристократа за духом» (Петрашик, 2016, с. 102).

Наступним викликом для створення музею є урегулювання принципів функціонування закону про інтелектуальну власність, що дозволить ефективно використовувати нові можливості для популяризації мистецтва та вільно працювати в міжнародному просторі.

Таким чином, маємо як перспективи, так і певні складнощі у створенні Музею приватних колекцій в Україні. Такими є наслідки пострадянської культурної політики, яку все ще намагаємося перебороти, недосконалість законодавства, та головне – не усвідомлення потенціалу приватного сектору для розвитку культурної сфери нашої держави до кінця.

Щодо питань, пов'язаних з формою власності та фінансування, Б. Гриньов, вважає, що музей сучасного мистецтва варто створювати на приватній основі. Натомість Д. Голець, експерт аукціонного будинку «Корнерс», вважає, що музей сучасного мистецтва потрібен, однак «добре було б, якби він мав державну основу. Практика підказує, що проекти приватних музеїв закінчилися нічим. Приватна колекція в державному музеї – цілком нормальний варіант. До того ж, державний статус дає гарантію, що він не закрийється за бажанням колекціонера або з інших причин» (Українське мистецтво, 2016).

С. Беньямінова, колекціонерка й засновниця StedleyArtFoundation, стосовно цього питання має такі ідеї: «Треба думати не про те, що може зробити для тебе країна, а про те, що ти можеш зробити для неї. Ми і є країна. Якщо ми почнемо об'єднуватися, – як було в Росії, де створили віртуальний музей на основі приватних колекцій, – то вже сьогодні зможемо організувати платформу, яка б нас згуртувала. Для цього треба спонукати чиновників передати нам одну з будівель – наприклад, Український Дім абощо. А вже потім своїми руками створювати експертну комісію, де не буде заангажованості» (Українське мистецтво, 2016).

«Нові музеї повинні задовольняти конкретні потреби або, принаймні, доповнювати вже існуючі інститути, а не відтворювати той досвід, який ми вже маємо. Навіть якщо кожна приватна колекція відрізняється, колекціонер повинен подумати про інші види дозвілля, які могли б конкурувати з новим музеєм. Адже якщо нова установа не йде на користь більш широкій аудиторії, потрібно розглянути альтернативні варіанти. Навіть якщо засновник має в достатку коштів на побудову ще одного подібного музею, все ж музей приватних колекцій без місцевої підтримки стане тягарем як для своїх опікунів, так і спільноти» (Letowski, 2018, с. 11–12).

Величезний потенціал для створення нових приватних музеїв потребує сприяння з боку муніципалітету міста. Наприклад, було б добре, якщо б надали в розпорядження будівлю, яка не є в хорошому стані наразі, проте завдяки ініціативі створення музею вона буде спеціально відреставрована та оформлена спеціально для музейної інституції. Таких об'єктів у Києві в достатку навіть на центральних вулицях міста. Бажано, щоб ця будівля була недалеко від центру міста, аби охочі мали можливість відвідати музей і їм було комфортно з логістикою. Таким чином, ми матимемо шанс не лише реанімувати будівлю, а й привернути увагу до недосконалої системи функціонування пам'яткоохоронної спадщини та можливості зберегти такі будівлі, продемонструвавши як їх можна експлуатувати знову.

Наукова новизна. Після здобуття незалежності України, з'явилися сучасні приватні музеї в місті Києві, через які є можливість пізнавати культуру, виховувати патріотизм, відчувати дух народу. Однак, їх статус та функціонування є не достатньо висвітлений у науковій літературі. Встановлено, що сьогодення вимагає від музеїв, і, зокрема, приватних музеїв Києва, формування нового підходу до своєї роботи: інтерактивних експозицій, активної співпраці з мас-медіа, громадськими організаціями, різними фундаціями, сучасної рекламної діяльності, активного впровадження в систему Інтернет інформації про діяльність музеїв, їх збірок, окремих музейних пам'яток, що мають національне, європейське, світове значення.

Висновки. Таким чином, приватні колекції є важливим елементом збереження й дослідження мистецтва. Вони відображають особистість її власника, його смак, світогляд, вподобання. Роботи, що входять до приватних колекцій, доповнюють історію мистецтва завдяки експонуванню на різноманітних виставках, публікаціям у каталогах, передання або продажів до державних музейних зібрань. Приватні колекції також є ключовими елементами арт-ринку, де виконують важливі функції для його існування та розвитку, впливають на процес ціноутворення. Це також спосіб самоствердження й прояву креативного підходу до формування власного зібрання.

У результаті дослідження нам вдалося прослідкувати хронологію історії становлення колекціонування, визначити, коли зібрання перетворюється на колекцію і чим відрізняються ці поняття. Досліджено історію формування музеїв у Києві на поч. ХХ ст. за ініціативи київських колекціонерів. Для покращення діяльності приватних музеїв виникає необхідність

нормативно-правового закріплення основних дифеніцій, зокрема, стосовно меценатства, інтелектуальної власності тощо.

Список використаних джерел

1. Українське мистецтво в полоні приватних колекцій. Конспект дискусії 24.04.2016. *Art Ukrain* [online] URL: <<http://artukraine.com.ua/a/ukrainske-mistectvo-v-poloni-privatnikh-kolekciy-konspekt-diskusii/#.WUWuvZKLTmz>> (дата звернення: 01 листопада 2018).
2. Бендюк М. Від приватної збірки до музею (з історії колекціонування в Україні). *Культурологія в НаУОА*. [online] URL: <<http://kulturolog.org.ua/publications/-p-article/394-bendiuk.html>> (Дата звернення 01 листопада 2018).
3. Білоусов М. *Перспективи створення музею приватних колекцій у місті Києві*. Записала А. Олізарівська. НЮ АРТ, 25 травня 2017 г.
4. Боханов А. *Коллекционеры и меценаты в России*. Москва: Наука, 1989. с. 128.
5. Ілінг А. Повернуте ім'я – Оскар Гансен: до історії приватного збирання в Києві. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. Харків, 2002. 9. С.43–53.
6. Мельничук Л. Колекціонування творів мистецтва як складова художнього життя. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*, Харків, 2015. №9. С.43–47.
7. Петрашик В. До істини й святості. *Образотворче мистецтво*. Київ, 2015. №2. С. 58–61.
8. Петрашик, В., Культура – наш амбасадор до Європи. Інтерв'ю мистецтвознавця В. Петрашика з меценатом М. Балдісом. *Образотворче мистецтво*. Київ, 2016. №2. С. 100–103.
9. Рославець О. Богдан Іванович Ханенко – засновник Київського музею Західного та Східного мистецтва. В: *До 150-річчя з дня народження Богдана Івановича Ханенка, мецената, колекціонера, фундатора музею: матеріали науково-практичної конференції*. Київ: Кий. 235 с.
10. Сарабьянов Д. *Собирают картины не корысти ради*. Калининград: Калининград. художественная галерея, 1991. 159 с.
11. Dubberly S. *Organizing your museum: The essentials* Washington: American Association of Museums, 2007. 132 p.
12. Letowski J. *Museum-Making: Transitioning from Private Collection to Public Museum*. USA: George Washington University. [online]: URL: <<https://museumstudies.columbian.gwu.edu/sites/museumstudies.columbian.gwu.edu/files/downloads/Museum-Making.pdf>> [Accessed 01 November 2018].

References

1. Art Ukraine, (2016). *Ukrainske mystetstvo v poloni pryvatnykh kolektsii. Konspekt dyskusii* 24. 04. 2016 [Ukrainian art in captivity of private collections. Synopsis of the discussion]. [online] Available at: <<http://artukraine.com.ua/a/ukrainske-mistectvo-v-poloni-privatnikh-kolekciy-konspekt-diskusii/#.WUWuvZKLTmz>> [Accessed 01 November 2018].
2. Bendiuk, M., 2011. Vid pryvatnoi zbirky do muzeiu (z istorii kolektsionuvannia v Ukraini) [From a private collection to the museum (from the history of collecting in Ukraine)]. *Kulturolohiia v NaUOA*, [online] Available at: <http://kulturolog.org.ua/publications/-p-article/394-bendiuk.html> [Accessed 01 November 2018].
3. Bilousov, M. (2017). *Perspektyvy stvorennia muzeiu pryvatnykh kolektsii u misti Kyievi* [Prospects for creating a museum of private collections in the city of Kyiv]. Zapysala A. Olizarivska. NIu ART. 25 May 2017.
4. Bohanov, A. (1989). *Kollektsioneryi i metsenaty v Rossii* [Collectors and patrons in Russia]. Moscow: Nauka.
5. Dubberly, S. (2007). *Organizing your museum: The essentials*. Washington: American Association of Museums.
6. Ilinh, A. (2002). Povernute imia – Oskar Hansen: Do istorii pryvatnoho zbyrannia v Kyievi [The name returned – Oscar Hansen: To the history of private gathering in Kyiv]. *Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii dyzainu i mystetstv*, no. 9. pp. 43–53.

7. Letowski, J. (2010). *Museum-Making: Transitioning from Private Collection to Public Museum*. USA: George Washington University. [online] Available at: <<https://museumstudies.columbian.gwu.edu/sites/museumstudies.columbian.gwu.edu/files/downloads/Museum-Making.pdf>> [Accessed 01 November 2018].
8. Melnychuk, L. (2015). Kolektsionuvannia tvoriv mystetstva yak skladova khudozhnoho zhyttia [Collecting works of art as a component of artistic life]. *Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii dyzainu i mystetstv*, no. 9, pp. 43–47.
9. Petrashyk, V. (2015). Do istyny y sviatosti [To the truth and holiness]. *Obrazotvorche mystetstvo*, no. 2, pp. 58–61.
10. Petrashyk, V. (2016). Kultura – nash ambasador do Yevropy [Culture is our ambassador to Europe]. Interviu mystetstvoznavsia V. Petrashyka z metsenatom M. Baldisom. *Obrazotvorche mystetstvo*, no. 2, pp.100–103.
11. Roslavets, O. (1999). Bohdan Ivanovych Khanenko – zasnovnyk Kyivskoho muzeiu Zakhidnoho ta Skhidnoho mystetstva [Bohdan Ivanovych Khanenko, the founder of the Kyiv Museum of Western and Oriental Art]. In: *To the 150th anniversary of the birth of Bohdan Ivanovych Khanenko, patron of art, collector, founder of the museum: materials of the scientific-practical conference*. Kyiv: Kyi.
12. Sarabyanov, D. (1991). *Sobirayut kartyni ne koryisti radi* [Collect pictures not for personal gain]. Kaliningrad: Kaliningradskaya hudozhestvennaya galereya.

© Петрашик В. І., 2018

© Цугорка О. П., 2018

Стаття надійшла до редакції: 20.06.2018

УДК 738.1:7.012.185 (477)"20"

Школьна Ольга Володимирівна

доктор мистецтвознавства,

Київський університет

імені Бориса Грінченка,

вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2,

Київ, Україна, 04070,

<https://orcid.org/0000-0002-7245-6010>

dushaorhidei@ukr.net

РЕКОНТРУКЦІЯ ПЕРШОГО ТОНКОКЕРАМІЧНОГО СКУЛЬПТУРНОГО ОБРАЗУ «УКРАЇНКИ» ЯК ПРОЕКТ ФІРМИ С. ВОРОНОВА «ІСТОРИЧНИЙ ФАРФОРОВИЙ ЗАВОД А. МІКЛАШЕВСЬКОГО»

Мета роботи – проаналізувати скульптурний образ «Українки» 1850-х рр., виготовлений на підприємстві у Волокитиному та його «репліки» у сучасних творах фірми «Alis-K°». **Методологія дослідження** ґрунтується на сукупності принципів, підходів і методів. Застосовано принцип наукової об'єктивності, культурологічний та мистецтвознавчий підходи, компаративний метод – для здійснення історико-порівняльних паралелей щодо розвитку фарфорового виробництва ХІХ ст. в Європі, історико-культурний метод для висвітлення значення символіко-образної складової статуетки «Українки» та її розпису, метод мистецтвознавчого аналізу – для осмислення специфіки формотворення і декорування на Волокитинському фарфоровому заводі та виробництві фірми «Alis-K°». **Наукова новизна** полягає у введенні до наукового обігу всебічного наукового аналізу образної складової «Українки» підприємства тонкої кераміки А. Міклашевського та її сучасних реплік, а також у спробах інтерпретації ідейного наповнення означених творів. **Висновки.** Поява у вітчизняному «білому золоті» скульптури малих форм «Українки» у національних строях датується близько 1850 р. Ця статуетка виготовлялася за старовинними